

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Μιά ιστορική αναδρομή

Εχει πολύ ενδιαφέρον να δούμε το μεταναστευτικό ρεύμα από την περιοχή της Μακεδονίας κατά τον προηγούμενο αιώνα. Τα πλήρη στοιχεία σχετικά με αυτό υπάρχουν στα αρχεία του Ιδρύματος μουσείου μακεδονικού αγώνα και πραγματικά έχουν μεγάλο ενδιαφέρον. Επειδή ο όγκος τους είναι πολύ μεγάλος για να παρουσιαστούν μέσα σε αυτό το άρθρο θα αναφερθώ σε μερικά από αυτά.

Η περίοδος 1920/22-1940

Στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1920, οι αμερικανικές αρχές θέσπισαν αυστηρά μέτρα για τον περιορισμό των νεοεισερχομένων μεταναστών. Με την σταδιακή εισαγωγή του συστήματος των ποσοτώσεων, επιβλήθηκε ποσοτικός και ποιοτικός έλεγχος στις εισόδους νέων μεταναστών στις ΗΠΑ.

Η υπερπόντια μετανάστευση των Μακεδόνων την περίοδο μετά το 1923 εξακολουθούσε να στρέφεται κυρίως προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, σε ποσοστό έως πάνω από 65%. Μεταξύ των υπολοίπων χωρών, δημοφιλείς προορισμοί αποδείχθηκαν ο Καναδάς, η Αυστραλία και χώρες της Κεντρικής και Νοτίου Αμερικής.

Οι περισσότεροι από τους πρώτους Μακεδόνες που μετανάστευσαν στην Αυστραλία, ήταν πρώην μετανάστες στην Αμερική που είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα για να πολεμήσουν στους Βαλκανικούς Πολέμους, παρέμειναν σε όλη τη διάρκεια της εμπόλεμης περιόδου στην Ελλάδα και όταν αργότερα θέλησαν να γυρίσουν στις ΗΠΑ, βρήκαν τις πόρτες κλειστές. Μετανάστευσαν λοιπόν στην Αυστραλία για λόγους οικονομικούς -κάποτε και πολιτικούς- σε δύο μεγάλα ρεύματα, μεταξύ των ετών 1924-1928 και 1935-1939. Το 1921, οι Μακεδόνες μετανάστες στην Αυστραλία υπολογίζονταν σε πενήντα. Οι Κοζανίτες μετανάστες που περιλαμβάνονταν στους περίπου 250 Δυτικομακεδόνες του πρώτου ρεύματος στα

1924, οι οποίοι κατάγονταν κυρίως από τον Βυθό, τον Πεντάλοφο, την Αγία Σωτήρα κ.α., εγκαταστάθηκαν στη Μελβούρνη-Βικτόρια, ενώ οι περίπου σαράντα νέοι από την περιφέρεια Φλωρίνης εγκαταστάθηκαν στην πλειοψηφία τους στη Δυτική Αυστραλία και μόνον μετά το 1928-29 έφθασαν κάποιοι από αυτούς στη Βικτόρια και την Μελβούρνη, συνήθως πάλι μέσω Δυτικής Αυστραλίας, σπρωγμένοι από την οικονομική κρίση και την σπανιότητα εργασίας.

Από το 1924, άλλωστε, οι ελληνικές προξενικές αρχές στην Αυστραλία ζητούσαν να μην εκδίδονται διαβατήρια για την Αυστραλία, καθ' ότι υπήρχαν εξαιρετικές δυσκολίες επαγγελματικής αποκατάστασης, ακόμη περισσότερο καθώς οι Έλληνες μετανάστες αγνοούσαν την γλώσσα και δεν διέθεταν κάποια τεχνική, εμπορική ή αγροτική ειδικευση.

Μετά το 1935, οι Μακεδόνες μετανάστες στην Αυστραλία άρχισαν να μετακαλούν κυρίως μέλη των οικογενειών τους (συζύγους και τέκνα) στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης. Όπως και στην αμερικανική περίπτωση, η μετάκληση αυτή εξαρτήθηκε στενά από την επαγγελματική ασχολία του μετανάστη, η οποία επέβαλλε την εξασφάλιση δωρεάν εργατικών χεριών. Το ξέσπασμα του πολέμου έμελλε να ανακόψει αυτή την ευκαιρία για αρκετούς, έως την επομένη μεταπολεμική περίοδο. Πάντως υπολογίζεται πως μέχρι το 1940, 1.290 άρρενες Μακεδόνες είχαν εγκατασταθεί στην Αυστραλία. Από αυτούς, το 52% (670) προερχόταν από την περιφέρεια Φλωρίνης και άλλο περίπου 29% (370) από την περιφέρεια Καστοριάς. Σχεδόν στο σύνολό τους είχαν αγροτική προέλευση. Έως το 1947, ο αριθμός των Μακεδόνων στην Αυστραλία έφθασε τους 1.900.

Οι περισσότεροι Μακεδόνες στη Νότιο Αυστραλία κατάγονταν από το Κότορι (Υδρούσα Φλωρίνης) και την Βύσση (Βυσσινιά Καστοριάς). Στα χρόνια αυτά η οικονομική θέση των αγροτών της Μακεδονίας, ιδιαίτερα της Δυτικής, δεν βελτιώθηκε σημαντικά και η οικονομία παρέμενε εκείνη της στοιχειώδους αγροτικής παραγωγής. Το μοντέλο της αγροτικής ζωής στην περιοχή της Φλωρίνης δεν έμελλε να μεταβληθεί σε όλη την περίοδο μέχρι τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Μακεδών μετανάστης, ο οποίος είχε μεταναστεύσει παλαιότερα στις ΗΠΑ και μετά το 1924 έκανε το πρώτο του ταξίδι στην Αυστραλία, ομολογούσε πως «εάν η Ελλάδα μπορούσε να μας θρέψει, δεν θα έφευγα». Σειρά κακών εσοδών στη Δυτική Μακεδονία, στο τέλος της δεκαετίας του 1910 και στη δεκαετία του 1920, καθιστούσε την μετανάστευση και την αναζήτηση ευκαιριών έξω από την περιοχή, κατά την μεσοπολεμική περίοδο, ίσως την μοναδική διέξοδο για την επιβίωση των κατοίκων.

Μεταπολεμική μετανάστευση

Λιγότερα από 10.000 άτομα κατ' έτος μετανάστευαν από την Ελλάδα μέχρι το 1953 με εξαίρεση το 1951, οπότε μετανάστευσαν 14.155. Από τους υπερπόντιους μετανάστες, οι λιγότεροι κατευθύνονταν από το 1948 προς τις ΗΠΑ, ενώ τα 2/3 αυτών ταξίδεψαν προς τον Καναδά και κυρίως προς την Αυστραλία. Επρόκειτο όχι μόνον για ακτήμονες αγρότες αλλά πλέον και για τεχνίτες και όχι μόνον από τις οικονομικά καθυστερημένες περιοχές της χώρας αλλά και από τις πιο ανεπτυγμένες, όπως η Μακεδονία και η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος-Ευβοίας. Αμέσως μετά τον Πόλεμο, άρχισαν να φθάνουν στα χέρια των αρμοδίων κυβερνητικών υπηρεσιών της Αυστραλίας υπομνήματα και επιστολές ιδιωτών

αλλά και φορέων από την Ελλάδα με διάφορα αιτήματα, συννηθέστερα ζητώντας διευκρινίσεις για τις δυνατότητες μεταναστεύσεως. Τον Σεπτέμβριο του 1945, οι κάτοικοι της κοινότητας Ριζού Πέλλης έστειλαν επιστολή στο Υπουργείο Εσωτερικών της Αυστραλίας ζητώντας να τους επιτραπεί να μεταναστεύσουν εκεί. Όπως έγραφαν, πληροφορήθηκαν από εφημερίδα της Θεσσαλονίκης για την πρόθεση της κυβέρνησης της Αυστραλίας να επιτρέψει την μετανάστευση Ελλήνων. Οι 35 οικογένειες -συνολικά 200 άτομα, ενήλικοι και παιδιά- του Ριζού αποφάσισαν να μεταναστεύσουν προς μόνιμη εγκατάσταση στην Αυστραλία για οικονομικούς κυρίως λόγους. Προβλήματα αντιμετώπιζαν και παλαιότερα, έγραφαν, ωστόσο μετά τον πόλεμο τα πράγματα είχαν χειροτερέψει, καθ' όσον οι εισβολείς είχαν κάψει το χωριό τους και είχαν λεηλατήσει το βιος τους. Η μικρή σε έκταση γη που διέθεταν και καλλιεργούσαν, δεν επαρκούσε για να επιβιώσουν. Μπορεί η ψυχή τους να γέμιζε θλίψη που θα εγκατέλειπαν την πατρίδα τους, ωστόσο επιθυμούσαν να μεταναστεύσουν στη χώρα, με τα τέκνα της οποίας είχαν πολεμήσει πλάι-πλάι για την ελευθερία των λαών.

Τέτοιες περιπτώσεις υπάρχουν καταγεγραμμένες πάρα πολλές. Στο επόμενο θα επανέλθω με το ίδιο θέμα μιάς και όπως ανέφερα και πιο πάνω μέσα από τα αρχεία του μουσείου μακεδονικού αγώνα υπάρχουν πάρα πολλές τέτοιες αναφορές.

